

Osnovni zakon o eksproprijaciji

Zakon objavljen u "Službenom listu FNRJ", br. 28/1947 od 4.4.1947. godine

Opšte odredbe

Član 1.

Nepokretna imovina i prava na nepokretnoj imovini mogu se ekspropirisati kad to traži opšti interes izvođenja korisnih radova za svrhe društveno-ekonomskog i kulturnog podizanja i razvoja naroda, a naročito radi:

- a) građenja željeznica, tramvaja, puteva, tunela, mostova, aerodroma, plovnih kanala, kao i podizanja zgrada i postrojenja koja su vezana za ove objekte a namenjena su njihovom održavanju i korišćenju,
- b) podizanja nasipa za odbranu od poplava, građenja kanala i smeštaja cevi za odvođenje velikih voda, navodnjavanja ili isušivanja kao i podizanja pumpnih stanica,
- v) građenja rečnih i pomorskih luka, pristaništa i zimovnica, obalskih dokova, brodogradilišta, skladišta,
- g) regulacije tekućih voda,
- d) regulacije bujica (vododerina) kao i pošumljavanja koje se vrši u tom i drugom cilju,
- đ) podizanja vojnih građevina, vežbališta, utvrđenja i drugih objekata za potrebe narodne odbrane,
- e) podizanja postrojenja telegrafске, telefonske i radio mreže,
- ž) izgradnje naselja, podizanja stambenih i javnih zgrada,
- z) izvršenja regulacionog plana pojedinih naselja, mesta i gradova, komasacije, arondacije, melioracije, asanacije, izgradnje vodovoda, kanalizacija, gasovoda, centrala za proizvodnju i postrojenja za prenos i razvođenje električne energije,
- i) podizanja javnih kupatila, otvaranja i zaštite mineralnih i toplih voda,
- j) podizanja vežbališta, igrališta i domova za fiskulturu,
- k) podizanja silosa, rasadnika, mašinskih, semenskih, stočnih stanica,
- l) podizanja i proširenja rudarskih, industriskih i drugih privrednih preduzeća,
- lj) podizanja škola, muzeja, umetničkih galerija i drugih opštenarodnih kulturno prosvetnih i umetničkih ustanova. Isto tako, kad to traži opšti interes, mogu se ekspropirisati predmeti naročite kulturne, umetničke i istoriske vrednosti, kao i imovinska prava.

Član 2.

Eksproprijacija se može vršiti u korist države za potrebe saveznih organa, ustanova i preduzeća, kao i za potrebe organa, ustanova i preduzeća narodnih republika, autonomne pokrajine, autonomne oblasti i administrativno-teritorijalnih jedinica, kao i u korist zadruga, zadružnih i drugih organizacija i radnog naroda.

Član 3.

Eksproprijacija se može vršiti samo na osnovu akta o eksproprijaciji nadležnog državnog organa.

Akt o eksproprijaciji ima naročito sadržati odredbe o tome u čiju se korist i za koje potrebe vrši eksproprijacija i o predmetu eksproprijacije.

Član 4.

U slučaju eksproprijacije u korist države akt o eksproprijaciji donosi:

a) Vlada FNRJ ako se eksproprijacija vrši za potrebe opštedržavnog značaja, ili ako bi eksproprijacija imala obuhvatiti imovinu sa područja dveju ili više narodnih republika,

b) Ministar narodne odbrane ako se eksproprijacija vrši za vojne potrebe ili za potrebe narodne odbrane,

v) vlada narodne republike ako se eksproprijacija vrši za potrebe opšteg značaja za republiku, ili ako bi eksproprijacija imala obuhvatiti imovinu sa područja dvaju ili više okruga iste narodne republike ili dvaju ili više srezova narodne republike u kojoj nema okruga,

g) Glavni izvršni odbor Narodne skupštine Autonomne pokrajine Vojvodine i Oblasni izvršni odbor Oblasnog narodnog odbora Kosovsko-metohiske oblasti ako se eksproprijacija vrši za potrebe opšteg značaja za Autonomnu pokrajinu, odnosno Autonomnu oblast ili ako bi eksproprijacija imala obuhvatiti imovinu sa područja dvaju ili više srezova Autonomne pokrajine, odnosno Autonomne oblasti,

d) izvršni odbori oblasnog narodnog odbora i okružnog narodnog odbora ako se eksproprijacija vrši za potrebe lokalnog značaja za oblast odnosno okrug ili ako bi eksproprijacija imala obuhvatiti imovinu sa područja dvaju ili više srezova iste oblasti odnosno okruga,

đ) izvršni odbori sreskog narodnog odbora i gradskog narodnog odbora ako se eksproprijacija imovine vrši na području sreza odnosno grada za potrebe lokalnog značaja. Izvršni odbori sreskog narodnog odbora donose akt o eksproprijaciji, na predlog mesnog narodnog odbora, i za potrebe mesta.

Viši organ može ovlastiti niži organ na čijem se području nalazi imovina koja je predmet eksproprijacije, da donese akt o eksproprijaciji za koji je po prethodnom stavu nadležan taj viši organ.

Član 5.

U slučaju eksproprijacije u korist zadruga, zadružnih i drugih organizacija akt o eksproprijaciji donosi, na njihov predlog, sreski odnosno gradski izvršni odbor na čijem se području nalazi imovina koja je predmet eksproprijacije.

Član 6.

Akt o eksproprijaciji koji donose sreski, gradski, okružni i oblasni izvršni odbori kao i Glavni izvršni odbor podnosi se na potvrdu vladi narodne republike.

Član 7.

Eksproprijacija može biti potpuna ili delimična.

Potpuna je ona eksproprijacija kojom se imovina odnosno pravo na imovini oduzima od njenog sopstvenika, odnosno imaoca.

Delimična je ona eksproprijacija kojom se na imovini drugoga ustanovljava službenost ili zakup.

Član 8.

Privremeno se može zauzeti imovina radi njenog korišćenja u svrhu izvođenja radova iz čl.

1. ovog zakona, bez oduzimanja prava vlasništva na njoj.

Ovo zauzimanje prestaje čim prestane potreba zbog koje je određeno.

Član 9.

U slučaju potpune eksproprijacije nepokretnosti eksproprijacija se odnosi i na zgrade i postrojenja koja se na njoj nalaze ukoliko se smatraju nepokretnostima po pravilima građanskog prava. Ostala postrojenja sopstvenik je dužan ukloniti, u kom će mu se slučaju naknaditi troškovi prema st. 3 ovog člana.

Ako zgrada iz prethodnog stava služi za smeštaj kakvog industriskog ili drugog preduzeća sa mašinskim uređajem na koje se eksproprijacija izrično ne odnosi eksproprijacija obuhvata ugrađene instalacije, koje se po pravilima građanskog prava smatraju sastavnim delom zgrade, samo onda ako se posle odvajanja od zgrade ne mogu više korisno upotrebiti. U protivnom sopstvenik je dužan ukloniti ovakve instalacije, u kom će mu se slučaju naknaditi troškovi prema st. 3 ovoga člana.

Pod troškovima iz prethodnih stavova razumeju se potrebni troškovi kako za uklanjanje instalacija tako i za njihov prenos i smeštaj na drugom mestu, odnosno za ponovno instalisanje u drugoj zgradi.

Član 10.

Ako usled eksproprijacije jednog dela nepokretnosti njen preostali deo postane neupotrebljiv za sopstvenika, može se na njegovo traženje ekspropriisati i preostali deo.

Naknada

Član 11.

Sopstveniku će se dati naknada za ekspropriisanu imovinu.

Naknada će se dati u visini prosečne prometne vrednosti, koju ekspropriisana imovina ima na dan procene.

Pri određivanju te vrednosti ne uzima se u obzir izgubljena dobit ni naročita vrednost koju imovina može imati lično za sopstvenika. Isto tako ne uzimaju se u obzir popravke i

poboljšanja koja izvrši sopstvenik ili koja na drugi način nastanu posle zabeležbe eksproprijacije u zemljišne (intabulacione, zastavne) knjige.

Član 12.

U slučaju delimične eksproprijacije naknada će se dati samo onda ako je nepokretnost usled eksproprijacijom ustanovljene službenosti izgubila od svoje dotadašnje prometne vrednosti. U ovom slučaju naknada pretstavlja tu smanjenu vrednost i daje se jednom za svagda.

U slučaju zakupa naknada se sastoji iz zakupnine zakupljene imovine računajući od dana njenog uzimanja u posed.

Član 13.

Naknada za privremeno zauzeće sastoji se iz jednokratne naknade ili iz zakupnine zauzete imovine, računajući od dana njenog uzimanja u posed.

Član 14.

Ako je potpuno ili delimično eksproprišana ili privremeno zauzeta nepokretnost zasejana pa se prinom sa nje sopstvenik odnosno posednik ne može koristiti usled eksproprijacije, naknada obuhvata i vrednost prosečnog prinosa te setve.

Član 15.

Naknada za imovinu eksproprišanu u korist države može se sastojati kako u novcu tako i u državnim obveznicama, a u slučaju eksproprijacije nepokretnosti i u davanju druge nepokretnosti u zamenu za eksproprišanu.

Naknada u novcu i u nepokretnosti određuje se ako je eksproprišana imovina predstavljala jedini ili najvažniji izvor za izdržavanje sopstvenika, njegove uže porodice i lica koja je sopstvenik dužan izdržavati.

U slučaju eksproprijacije koja se ne vrši u korist države naknada se može sastojati samo u novcu ili u davanju druge nepokretnosti u zamenu za eksproprišanu.

Ako, u slučaju zamene nepokretnosti, na eksproprišanoj nepokretnosti postoje tereti oni će se preneti na nepokretnost koja se daje u zamenu.

Član 16.

Vlada FNRJ propisaće uredbom bliže odredbe o izdavanju državnih obveznica za naknadu eksproprišane imovine, o upotrebi u prometu, kamatama, načinu i roku amortizacije ovih obveznica.

Postupak

Član 17.

Postupak eksproprijacije sprovode sreske odnosno gradske eksproprijacione komisije na osnovu propisa ovog zakona i akta o eksproprijaciji.

Član 18.

Sreska eksproprijaciona komisija sastoji se od:

- 1) jednog sudije nadležnog sreskog suda,
- 2) jednog odbornika nadležnog mesnog narodnog odbora,
- 3) jednog odbornika nadležnog sreskog narodnog odbora.

Članove kao i pretstavnike sreske komisije iz reda članova određuje sreski izvršni odbor.

Ako se eksproprijacija vrši za potrebe višeg državnog organa od sreskog narodnog odbora, u sresku komisiju ulazi i jedan predstavnik tog višeg državnog organa koga određuje ovaj ili drugi organ koji on ovlasti.

Član 19.

Gradska eksproprijaciona komisija sastoji se od:

- 1) jednog sudije nadležnog sreskog suda,
- 2) jednog odbornika nadležnog gradskog narodnog odbora, a ako u komisiju ne ulazi predstavnik višeg državnog organa po st. 3 ovog člana, od dva odbornika gradskog narodnog odbora.

Članove kao i pretstavnike gradske komisije iz reda članova određuje gradski izvršni odbor.

Ako se eksproprijacija vrši za potrebe višeg državnog organa od gradskog narodnog odbora, u gradsku komisiju ulazi i jedan predstavnik tog višeg državnog organa koga određuje ovaj ili drugi organ koji on ovlasti.

Član 20.

Sreska odnosno gradska eksproprijaciona komisija odrediće potrebne procenitelje, a na traženje predsednika komisije, staviće joj se na raspoloženje potrebni stručnjaci.

Član 21.

Državni organ odnosno zadruga ili organizacija, za čije se potrebe vrši eksproprijacija podneće komisiji pismene podatke o predmetu eksproprijacije, kao i druge podatke koji su potrebni za pravilno sprovođenje eksproprijacionog postupka.

Ako se katastarski i zemljišnoknjižni podaci ne mogu podneti usled toga što katastarski planovi i zemljišne knjige ne postoje ili su ratom uništene odnosno podaci označiće se opisivanjem imovine i drugim podesnim načinom.

Komisija može zahtevati dopunu ovih podataka i može i sama ili preko nadležnih državnih organa podnete podatke proveravati i dopunjavati.

Ukoliko je za pribavljanje podataka iz prethodnih stavova potrebno izvršiti radove premeravanja ili pregledanja imovine, njen sopstvenik dužan je to dozvoliti.

Član 22.

Predsednik komisije odrediće rešenjem vreme i mesto prvog sastanka komisije. U rešenju će se navesti prezime, ime, zanimanje i prebivalište članova komisije, procenitelja kao i sopstvenika imovine koja je predmet eksproprijacije. Sopstvenici i druga zainteresovana lica pozvaće se ovim rešenjem da prisustvuju sastanku komisije, uz napomenu da njihovo odsustvo neće sprečiti rad komisije.

Ovo rešenje dostaviće se:

- 1) nadležnom mesnom narodnom odboru odnosno gradskom izvršnom odboru koji će ga objaviti na uobičajeni način i javno istaći u svojim prostorijama,
- 2) državnom organu odnosno zadrugi ili organizaciji za čije se potrebe vrši eksproprijacija, s pozivom da odredi svog zastupnika u postupku eksproprijacije.

Član 23.

Pošto predsednik komisije na prvom sastanku objavi prisutnima početak rada komisije, ova će na licu mesta izvršiti pregled, popis i procenu imovine koja je predmet eksproprijacije.

O svom radu komisija vodi zapisnik u koji unosi sve potrebne podatke za donošenje rešenja o eksproprijaciji (čl. 29), izjave, prigovore i zahteve zainteresovanih lica, kao i zaključke koje je komisija donela. Zapisnik potpisuje predsednik komisije i zapisničar.

Član 24.

Komisija će čim izvrši popis i procenu imovine, preneti ovu imovinu u posed državnom organu odnosno zadrugi ili organizaciji za čije se potrebe vrši eksproprijacija.

Ako na predatom zemljištu postoje zgrade ili postrojenja, njihovo rušenje i uklanjanje ne može se izvršiti pre utvrđivanja njihove vrednosti po propisima ovog zakona, ili pre nego što se preko nadležnog sreskog suda izvrši obezbeđenje dokaza na osnovu kojih se može naknadno izvršiti procena po propisima ovog zakona.

Član 25.

Aktom o eksproprijaciji može se odobriti u hitnim slučajevima, da se državnom organu odnosno zadrugi ili organizaciji za čije se potrebe vrši eksproprijacija, preda određena imovina u posed i pre njenog popisa i procene od strane komisije.

I u ovom slučaju važi odredba čl. 24. st. 2 ovog zakona.

Član 26.

Čim se podnesu ili prikupe pismeni podaci o predmetu eksproprijacije (čl. 21), komisija će zatražiti od nadležnog sreskog suda da izvrši zabeležbu eksproprijacije u zemljišnim (intabulacionim, zastavnim) knjigama.

Član 27.

Sreski sud, čim primi zahtev komisije za zabeležbu eksproprijacije, zavešće ga u zemljišnoknjižni dnevnik (delovodni protokol intabulacija, zastava) i po službenoj dužnosti narediće zabeležbu eksproprijacije u zemljišnim (intabulacionim, zastavnim) knjigama.

Od dana uvođenja ovog zahteva u zemljišnoknjižni dnevnik (delovodni protokol intabulacija, zastava) sopstvenik imovine gubi pravo na njeno otuđenje i opterećenje na promenu dotadašnje kulture zemljišta i na preduzimanja bilo kakvih radova na toj imovini.

Član 28.

Pošto obavi popis i procenu komisija će održati javnu usmenu raspravu radi utvrđivanja činjeničnog i pravnog stanja u pogledu imovine koja je predmet eksproprijacije i radi određivanja obima eksproprijacije i iznosa naknade, u svrhu donošenja rešenja o eksproprijaciji (čl. 29).

Na ovu raspravu pozvaće se zastupnik državnog organa odnosno zadruge ili organizacije, za čije se potrebe vrši eksproprijacija, sopstvenici imovine i druga zainteresovana lica.

Član 29.

Po završenoj usmenoj raspravi komisija donosi rešenje o eksproprijaciji odnosno o privremenom uzimanju na korišćenje imovine, posebno za svakog sopstvenika.

Rešenje komisije sadrži naročito:

- a) u čiju korist je izvršena eksproprijacija,
- b) tačno određivanje predmeta eksproprijacije,
- v) tačan iznos naknade,
- g) određivanje da li će se naknada dati u novcu, državnim obveznicama ili u davanju u zamenu druge određene nepokretnosti.

Ovo rešenje, potpisano od predsednika i članova komisije, dostaviće se državnom organu odnosno zdruzi ili organizaciji za čije se potrebe vrši eksproprijacija, sopstvenicima imovine i drugim zainteresovanim licima.

Član 30.

Protiv rešenja komisije donetog po prethodnom članu, ima mesta žalbi nadležnom okružnom sudu u roku od 8 dana po prijemu rešenja.

Rešenje okružnog suda je konačno.

Član 31.

Na osnovu pravosnažnog rešenja o eksproprijaciji sreski sud će na zahtev komisije, brisati zabeležbu eksproprijacije i izvršiti prenos i uknjižbu prava svojine odnosno drugih ekspropriisanih prava na korisnika eksproprijacije, sa redom prvenstva koji ima zabeležba eksproprijacije.

Shodno odredbi prethodnog stava postupaće se i u pogledu prenosa prava svojine na nepokretnosti koja se daje ranijem sopstveniku ekspropriisane imovine u zamenu.

Isto tako sreski sud će u zemljišnim (intabulacionim, zastavnim) knjigama na zahtev eksproprijacione komisije izvršiti druge upise naređene pravosnažnim rešenjem komisije.

Član 32.

Odmah po pravosnažnosti rešenja o eksproprijaciji komisija će izdati nalog državnom organu odnosno zadruzi ili organizaciji, za čije je potrebe izvršena eksproprijacija da postupi prema tom rešenju u pogledu naknade ranijem sopstveniku ekspropriisane imovine.

Član 33.

U pogledu zaštite predmeta naročite kulturne, umetničke ili istoriske vrednosti važe propisi Opšteg zakona o zaštiti spomenika kulture i prirodnih retkosti od 1. oktobra 1946.

Član 34.

Eksproprijacione komisije i okružni sudovi, u predmetima eksproprijacije po ovom zakonu postupaće prema pravilima vanparničnog postupka.

Član 35.

Troškove eksproprijacionog postupka (komisija, procenitelja stručnjaka, pomoćnog osoblja, utrošenog materijala) snosi državni organ odnosno zadruga ili organizacija, za čije se potrebe vrši eksproprijacija. Oni snose i takse za uknjižbu, zabeležbu i brisanje u zemljišnim (intabulacionim, zastavnim) knjigama, ukoliko posebnim zakonskim propisima nisu oslobođeni plaćanja ovih taksa.

U slučaju eksproprijacije ne plaća se porez na promet proizvoda i usluga.

Prelazne i završne odredbe

Član 36.

Eksproprijacioni postupak otpočet po propisima koji su izdati od nadležnih državnih organa u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji do stupanja na snagu ovog zakona nastaviće se po tim propisima, a u pogledu naknade važe propisi ovog zakona.

Član 37.

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaju važiti svi dosadašnji propisi o eksproprijaciji, izuzev slučaja na prethodnog člana.

Član 38.

Dopunski zakoni narodnih republika mogu propisati bliže odredbe o postupku eksproprijacionih komisija.

Ovlašćuje se Ministar pravosuđa FNRJ da u saglasnosti sa Pretsednikom Vlade FNRJ donosi uputstva za sprovođenje ovog zakona.

Član 39.

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije".

U br. 632

1. aprila 1947. godine

Beograd

Pretsedništvo Prezidijuma Narodne skupštine

Federativne Narodne Republike Jugoslavije